

Še ne morejo iz lastne kože

Zanimivo je, da je krščanskodemokratsko stranka v videmski pokrajini letos prvič priredila »praznik prijateljstva« za Nadiške doline. Če se je strankino vodstvo v Vidmu odločilo za to pobudo, ki jo je tudi uresničilo pred kratkim, moremo sklepati, kako je prišlo do spoznanja, da so minili časi, ko so Benečani nekako samodejno na volitvah podpirali to stranko. Njeno vodstvo očitno meni, da mora biti z beneškim ljudstvom tesnejše povezano, če hoče, da bo tudi v prihodnosti stranka imela v Benečiji prevladujoč vpliv. To je tembolj pomembno in postaja tudi aktualno glede na bližajoče se nove upravne volitve, ki bodo po vsej verjetnosti v maju prihodnjega leta.

Da je videmska Kršč. demokracija pripisovala »prazniku prijateljstva« v Nadiških dolinah — prireditelj je bila v Podboscenu — velik pomen, izhaja tudi iz dejstva, da je na prireditvi nastopila kot glavni govornik nič manj kot predsednica parlamentarne komisije, ki je preiskovala zadevo okrog prostozidarske lože P2, bivša ministrica Tina Anselmi. Ta je tudi imela pomemben govor, ki se je tikal trenutnega političnega položaja v državi, in med drugim poudarila, kako je njena komisija opravila pomembno delo za celotni demokratični red, ki je »že po naravi šibak in se ne more ohraniti brez pomoči slehernega državljanca«.

Prireditelji so tudi skušali »praznik« uokviriti v okolje in razmere, katerim je bil pravzaprav namenjen, in v ta namen predvideli dve srečanju, in sicer »o jezikovnih in kulturnih značilnostih Nadiških dolin« ter o »politiki za gorata področja« s primerjavo dogajanja na Tridentinskem in v Furlaniji.

Na prvem srečanju je nastopil tudi senator Toros, ki je dejal, da je zakonski predlog, ki ga je pripravila Kršč. demokracija, povsem v skladu s stvarnostjo. »Kršč. demokracija — je še dejal — ne opravlja zgolj posredovalne vloge, temveč se pri tem vprašanju (mišljena je zaščita manjšin) ravna v skladu s svojo kulturno in politično tradicijo.« Na srečanju v Podboscenu je govoril tudi poslanec Bressani, bivši podtajnik v predsedstvu vlade, ki je dejal, da vsebuje zakonski predlog Kršč. demokracije tole temeljno načelo: »volivcem vsake prizadete občine je priznana pravica, da zahtevajo, naj se v njihovi občini izvaja zaščitni zakon.« »Če se bo smatralo za koristno — je nadaljeval poslanec — postaviti domačo govorico v stik z bogatejšo jezikovno stvarnostjo, bi slednja pa ne smela biti alternativa italijanskemu učnemu jeziku.«

Skušajmo zdaj z za vse razumljivimi besedami povedati misel poslanca Bressanija. Ta v bistvu trdi, da bodo v Nadiških dolinah veljale zaščitne norme za manjšino le v primeru, da jih bodo zahtevali volivci prizadetih občin, kar pomeni, da bo treba razpisati nekakšen referendum. Poleg tega g. Bressani pravi, da slovenščina v šolah v Benečiji v nobenem primeru ne more postati učni jezik.

Tudi predsednik deželne vlade Furlanije - Julijske krajine odvetnik Comelli se je v svojem posegu na drugem srečanju, ko je bil govor o politiki za gorata področja, dotaknil manjšinskega vprašanja in v tej zvezi označil za skrajnejša vsakogar, kdor trdi, da je zaščita jezikovne identitete pogoj za sleherni pobudo na področju družbenega napredka. Iz njegovih izjavanj bitorej smeli sklepati, da je gospodarski in

družbeni napredek neodvisen od stanja, kakršno obstaja na moralnem področju, kar je v bistvu materin jezik z vsem, kar je z njim v zvezi.

Navedli smo nekaj pomembnih izjavanj vidnejših krščanskodemokratskih predstavnikov v deželi, da javno opozorimo, kako so njihova izjavanja in njihova stališča daleč od tistih, ki jih enotno zagovarja prizadeta manjšina s kvalificiranimi predstavniki Benečanov vred.

Če bo KD vztrajala pri svojih, v bistvu oportunističnih in v resnici nenačelnih stališjih, je lahko prepričana, da bo v Benečiji čedalje bolj izgubljala politično in volilno moč in da njenega nazadovanja ne bo mogla zaustaviti nobena takšna pobuda, kot je bil »praznik prijateljstva« v Podboscenu.

NA POBUDO KLUBA STARIH GORIŠKIH ŠTUDENTOV

ODKRITJE DOPRSNEGA KIPA Dr. ENGELBERTA BESEDNJAKA

Klub starih goriških študentov je v nedeljo, 23. t. m., uresničil še eno iz svojih pomembnih pobud, s katerimi je že v preteklosti večkrat počastil spomin zaslužnih primorskih mož. Na Erjavčevi ulici v Novi Gorici, kjer stoji že vrsta doprsnih kipov pomembnih osebnosti polpretekle zgodovine, je odkril doprsni kip dr. Engelberta Besednjaka (1894-1968), časnikarja, politika in zastopnika primorskih Slovencev v rimskem parlamentu po 1. svetovni vojni.

Slovesnost se je začela s pozdravnimi besedami predstavnika kluba Kristijana Bavdaža, ki je poudaril, da je omenjeni klub smatral za svojo dolžnost, da postavi trajno obeležje na čast in v spomin Engelberta Besednjaka, bojevnika za pravice preganjenega slovenskega ljudstva za časa fašistične strahovlade. Nato je stopil na govorniški oder dr. Drago Legiša, ki je obširno orisal življenje in delo ter lik slavljenca. Omenil je, kako se je dr. Besednjak še kot mlad diplomiranelec odpovedal pomembni in ugledni službi pri osrednjem slovenskem dnevniku v Ljubljani in se ves posvetil službi preganjanega in tlačnega slovenskega ljudstva na Primorskem. Vodil je boj s fašisti kot glavni urednik dnevnika Edinost v Trstu, bil član deželnega odbora za Goriško, ki se je tedaj obnavljala zaradi posledic, ki jih je v tej deželi bila povzročila soška fronta. Leta 1924 pa se

je začela njegova parlamentarna pot v rimski poslanski zbornici, kjer je pogumno in odločno branil osnovne pravice slovenskega in hrvaškega ljudstva v Italiji. Tedaj je Besednjak razvil tudi široko diplomatsko akcijo v korist manjšine in seznanjal evropsko javnost z dogajanjem na Primorskem.

Po sklepu vodstva lastne politične organizacije je leta 1931 odšel v tujino, se nastanil na Dunaju in skupno s svojim poslanskim kolegom dr. Josipom Vilfanom razvil zelo živahno aktivnost v okviru Kongresa evropskih narodnih manjšin, katerega predserdnik je bil prav dr. Vilfan. Govornik je naglasil, kako je bila glavna skrb Engelberta Besednjaka čim bolj zaježiti in omejiti škodljive posledice rodomorne politike italijanskega fašizma na Primorskem. Med drugo svetovno vojno, ki jo je preživel v Beogradu, je svoje strankarske prijatelje na Primorskem pozval, naj se pridružijo narodnoosvobodilnemu gibanju, kajti samo taka odločitev je v skladu z glavnimi cilji celotnega dotedanjega političnega dela, ki je težilo za osvoboditev domačije.

Besednjak se je vrnil na Primorsko leta 1950 in kmalu ponovno postal vidnejša slovenska politična osebnost. S svojim delom v okviru Slovenske krščanske socialne zve-

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 30. septembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojani; 10.30 Mladinski oder: »Uhač in njegova družina« (Branka Jurca - Ivan Bužan); RO; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Sport in glasba ter prenosi z naših prireditelj; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 1. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičja; 8.00 Kratka poročila; 9.00 Glasbeni mozaik; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Literarni listi; 12.00 Gledališki glasovi po stezah spominov; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Mešani zbor »Lojze Bratuž« iz Gorice, deklški zbor iz Doberdoba in mešni zbor iz Vrtojbe; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 15.00 Ta nenavadni šolski dan; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba: nagrajeni zbori v polifonski skupini na letošnjem tekmovanju »C.A. Seghizzi« v Gorici (1. del); 18.00 Naša vesoljska ladja zemlje; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 2. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičja; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 9.00 Glasbeni mozaik; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Zapiski na robu; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Športna tribuna; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba: nagrajeni zbori v polifonski skupini na letošnjem tekmovanju »C.A. Seghizzi« v Gorici (2. del); 18.00 Ciril Kosmač: »Tatandruj«. Groteskna balada. Radijska priredba: Mitja Mejak. Prix Italia 1967; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 3. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičja; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 9.00 Glasbeni mozaik; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Liki iz naše preteklosti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Komorni zbor RTV Ljubljana; 13.40 Glasbena priloga; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba: glasbena kronika s Hrvaškega; 18.00 Poezija slovenskega zapada; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 4. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičja; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 9.00 Glasbeni mozaik; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Zapiski na robu; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Diskorama; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturna srečanja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 5. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičja; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 9.00 Glasbeni mozaik; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Nediški puobi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 V svetu filma; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki; 18.30 Nabožna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 6. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičja; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 9.00 Glasbeni mozaik; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 »Glas od Režije«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 15.00 Glasbeni portret Urbana Kodra; 15.20 V svetu valčka; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Dober glas gre v deveto vas; 18.00 Roman v nadaljevanjih: France Bevk: »Kozorog«; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

ODKRITJE DOPRSNEGA KIPA...

■ nadaljevanje s 1. strani

ze in z ustanovitvijo tednika *Novi list* je dejansko izoblikoval nekatere smernice, na katerih še danes temelji celotna politična zgradba slovenske manjšine v Italiji. Doprsni kip, je zaključil govornik, pomeni avarjanje priznanja in zahvale dr. Engelbertu Besednjaku za vse, kar je naredil v korist slovenskega primorskega ljudstva.

Za slavnostnim govornikom je kratko, a osebno prizadeto spregovoril Anton Budin iz Mirna, ki je obudil spomin na dramatične okoliščine, v katerih so potekale državnozborske volitve leta 1924 na Goriškem, in zlasti, kako je Besednjak opogumljal slovenske rojake, naj vztrajajo v zvestobi svojemu rodu.

Kulturni program, ki je spremljal doživetje slovesnosti, so izvedli oktet Vrtnica iz Nove Gorice, igralka Primorskega dramskega gledališča Dragica Kokot in tržaški gledališki igralec Stane Raztresen. Slovesnost je zaključil predsednik Kluba starih goriških študentov Zvonimir Luznik, ki se je zahvalil kiparju Negovanu Nemcu iz

Bilj za izdelavo kipa, Kulturni skupnosti Nova Gorica in Temeljni banki - Ljubljanski banki Nova Gorica za pomoč pri uresničitvi te pobude.

Kip je v imenu kluba odkril njegov predsednik Zvonimir Luznik. Slovesnosti se je udeležilo lepo število ljudi z obeh strani meje. Med njimi smo, poleg vdove dr. Engelberta Besednjaka gospe Zale in ožjih sorodnikov, opazili tudi uglednega primorskega politika dr. Jožo Vilfana s soprogo, znanstvenika dr. Milka Matičetova, deželnega poslanca Slovenske skupnosti dr. Draža Stoka, njenega predsednika dr. Rafka Dolharja, tajnika prof. Andreja Bratuža, pesnico Ljubko Šorli, znanega protifašističnega bojevnika dr. Dorčeta Sardoča in številne druge, ki so slavljence tudi osebno poznali. Na slovesnosti sta bila prisotna dva še edina živa gimnazijska sošolca dr. Engelberta Besednjaka od skupno 31 dijakov, ki so maturirali leta 1913 na goriški gimnaziji. To sta dr. Stanko Pavlica, zobozdravnik v Trstu, in g. Avgust Pertot, nekdanji višji uradnik, sicer pa nabrežinski rojak, ki živi v Ljubljani.

Reagan za pogajanje s Sovjeti

Ameriški predsednik Reagan je med svojim govorom pred glavnim zborom Združenih narodov v New Yorku dejal, da je pripravljen pričeti konstruktivna pogajanja s Sovjetsko zvezo, in je predlagal, naj bi se opolnomočeni izvedenci obeh velesil redno sestajali, da bi prišlo tako do zmanjšanja mednarodne napetosti in vojne nevarnosti. Zatrdil je, da ni nobene druge pametne izbire, kot samo pogajati se z Moskvo o razorožitvi in drugih vprašanjih. Na sejah izvedencev bi lahko vzeli v poštev možnost, da bi si izmenjavali informacije o razvoju in nakupih orožja. Morda bi celo lahko dosegli sporazum, po katerem bi jedrskim poizkusom prisostvovali izvedenci obeh držav.

Kar se tiče takoimenovanega »vesoljskega orožja«, se je Reagan sicer zavzel, da bi se na Dunaju še letos ali najkasneje na začetku prihodnjega leta pričela pogajanja o razorožitvi vesoljskega prostora, a ni sprejel sovjetskih zahtev, naj bi prepovedali vesoljsko orožje še pred začetkom

pogajanj. Dejal pa je, da bi takoj po začetku pogajanj lahko preučili, katere omejitvene ukrepe bi lahko sporazumno sprejeli. Ob koncu svojega posega je Reagan povabil Sovjetsko zvezo, naj pristane na periodična politična pogajanja, da bi se ublažila napetost. Napovedal je tudi, da bo prav o tem vprašanju zunanji minister Shultz govoril s svojim sovjetskim kolegom Gromikom.

Z voditeljem sovjetske diplomacije se bo v petek sestal tudi sam Reagan. To bo lahko zelo pomemben dogodek, saj so v 44 mesecih Reaganovega predsednikovanja odnosi med obema velesilama dosegli doslej najnižjo raven od konca hladne vojne.

—O—

Sovjetska tiskovna agencija Tass je dejansko že zavrnila Reaganov predlog o obnovitvi dialoga. Agencija je poudarila, da Reagan s svojim govorom pred zborom Združenih narodov ni pokazal, da je njegova vlada spremenila svojo zunanjo politiko.

Pomembni zasedanja v Washingtonu

V Washingtonu se je v ponedeljek, 24. t.m., pričelo letno zasedanje Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke. Uvodna govora sta imela predsednik Sklada De Larosiére ter predsednik Banke Clausen.

De Larosiére je povedal, da je bil dosežen ogromen napredek v svetovni konjunkturi od zasedanja, ki je bilo v Torontu leta 1982. Vendar so še vedno problemi za zajemčenje stalnosti gospodarske obnove, ki je odvisna predvsem od industrijsko razvitih držav. S stalno gospodarsko rastjo zahodnih držav se bodo — je dejal — okoristile tudi države v razvoju.

De Larosiére je opozoril, da je treba zlasti zmanjšati proračunske primanjkljaje. Finančna politika naj prispeva k odpravi dolgov. Tržišča morajo postati gibljiva ter jih je treba prilagoditi tehnološkim spremembam. Na ta način bo tudi mogoče zaposliti odvečno delovno silo.

Medtem ko Sklad skrbi zlasti za uravnovešanje plačilnih bilanc, Banka podpira osnovni razvoj predvsem zaostalih dežel. Clausen je rekel, da je Svetovna banka lani nakazala 93 odstotkov svojih posojil deželam južno od Sahare ter revnim deželam v Aziji. Prispevki so se povečali za 7 odstotkov v primerjavi z letom 1982.

»Manjšine bogastvo Evrope« toda...

Za narodne in jezikovne manjšine — in v tej zvezi seveda tudi za našo slovensko narodno manjšino v Italiji — je vsekakor pomembno, da se je tako znana in priznana kulturna prireditel, kot je **PRIX ITALIA** — Nagrada Italija — letos odločila, da vključi na svoj uradni spored tudi manjšinsko problematiko, in sicer z jasno ter nedvoumno utemeljitvijo, da predstavljajo »manjšine bogastvo« za Evropo.

Kdor je odgovoren za spored prireditve, ki se je začela v ponedeljek, 17. septembra, na tržaški pomorni postaji, preurejeni za to priložnost v kongresni center, je sprejel predlog petih radijskih in televizijskih hiš, med njimi je tudi italijanska radijska in televizijska družba RAI — naj se na spored vključijo filmi, ki so jih imenovane hiše že bile posnele v skladu z ustreznim predhodnim sporazumom.

V okviru teh radijskih in televizijskih hiš je prvi dal pobudo za takšen manjšinski načrt, če se lahko tako izrazimo, znani, zdaj žal že pokojni zgodovinar Claus Gatterer od avstrijske radiotelevizije, ki se je kot Južni Tirolec zavedal važnosti in razsežnosti manjšinske problematike v Evropi. Za načrt se je nato zavzela ljubljanska radiotelevizija, tako da je pri izvajanju na koncu sodelovalo pet ustanov: tretje italijansko omrežje družbe RAI, avstrijska, švicarska, ljubljanska in novosadska televizija. Slednja je pri-

stopila k načrtu, ker je v Vojvodini prisotna cela »pahljača« narodnih in jezikovnih skupin.

Vseh pet hiš je tudi filme posnelo, pri čemer je bilo dogovorjeno, da bo vsaka obravnavala manjšino, ki ne živi na njenem ozemlju. Tako se je zgodilo, da so Italijani obravnavali madžarsko manjšino v Sloveniji, Slovenci iz Ljubljane Ladince v Švici, Švicarji Gradiščanske Hrvate, Avstrijci manjšine v Vojvodini, ekipa iz Novega Sada pa Slovence v Italiji.

Vseh pet filmov bodo, v skladu s sporazumom, predvajali po televiziji vsake zainteresirane hiše, kar v našem konkretnem primeru pomeni, da bo filme predvajalo tretje italijansko omrežje RAI.

Zdaj nastane vprašanje, zakaj ni na uradnem

sporedu Nagrade Italia filma, ki govori o slovenski manjšini v Italiji. V pristojnih krogih smo zvedeli, da takšna odločitev ni toliko, ali pa sploh ni, rezultat ocene iz umetniškega vidika, temveč predvsem rezultat nuje, da se ohrani ustrezno ravnotežje med zainteresiranimi televizijskimi hišami. Če je že ostala ljubljanska televizija, so baje modrovali odgovorni, ne more nastopati še film druge, prav tako jugoslovanske hiše. To je — tako pravijo — glavni razlog, da je izostal film novosadske ekipe, čeprav bi po zdravi pameti pričakovali, da bodo prireditelji prav v Trstu, se pravi v neposredno prizadetem mestu, javno pokazali in potrdili veljavnost svojega prepričanja, da so namreč manjšine bogastvo za Evropo, in torej tudi bogastvo za ta njen predel. Trije filmi, posvečeni manjšinski problematiki, so bili na sporedu v četrtek, 20. t.m. Prireditel v tržaški pomorni postaji Prix Italia — Nagrada Italija — se nadaljuje do konca meseca.

Preverjanje tudi v deželni večini

V Vidmu so se 24. t.m. sestali deželni politični tajniki šestih strank deželne večine, da bi preverili delovanje deželnega odbora Furlanije - Julijske krajine, kot so prejšnji teden zahtevali socialisti. S sestanki bodo nadaljevali tudi v prihodnjih dneh. Socialistični tajnik Trombetta je ponovil zahteve svoje stranke po večji jasnosti v okviru deželne programske politike, obenem pa podčrtal, da socialisti v polnem podpirajo sedanjo večino.

Tajnik krščanske demokracije Biasutti je ugotovil, da imajo sicer koalicijske stranke različna gledanja na nekatere probleme, vendar je pri tem spomnil, da obstaja skupna politična volja po potrditvi veljavnosti sedanjih političnih izbir.

Politični tajniki so razpravljali tudi o položaju tržaških krajevnih ustanov. Krščanski demokrati so pripravljene na razširitev deželne koalicije po vzoru tržaških krajevnih ustanov, medtem ko laično-socialistične sile menijo, naj ta oblika sodelovanja ostane le na ravni občine in pokrajine. To bi pomenilo, da Lista za Trst nima kaj iskati v deželnem odboru in deželni večini.

Zaradi preverjanja je nekoliko zastalo delo deželnega sveta. Na seji voditeljev svetovalskih skupin je predsednik deželnega sveta Turello sporočil, da se bo svet sestel, kot predvideva pravilnik, v ponedeljek, 1. oktobra.

—o—

ITALIJA NAMERAVA UVESTI TEŽKO LIRO

Ministrski predsednik Craxi je potrdil, da bo Italija prihodnje leto uvedla tako imenovano težko liro, o kateri se že dolgo govori.

Po nekaterih vesteh bodo trenutno stare bankovce pretiskali z novimi številkami, ki bodo imele tri ničle manj. Težka lira bo namreč veljala sedanjih tisoč lahkkih lir. Največji bankovec naj bi znašal milijon starih ali tisoč novih lir. Operacija je baje omogočena, ker se je zmanjšala inflacija in bo tako psihološki odmev manjši.

V petdesetih in šestdesetih letih so že razne druge države uvedle težko valuto z večjim ali manjšim uspehom, kot so Francija, Grčija, Finska in Jugoslavija.

Položaj SSG v Trstu

Slovensko stalno gledališče ima zagotovljena sredstva do sredine februarja prihodnjega leta. To je osnovni zaključek razgovorov in posredovanj deželne uprave Furlanije-Julijske krajine. Prvi tak sestanek je bil pred dnevi na sedežu deželne vlade, prisotni pa so bili predsedniki treh gledaliških hiš: Verdi, Teatro Stabile in Slovensko stalno gledališče, za Deželo pa odbornik za finance Dario Rinaldi in za kulturo Dario Barnaba. Razgovoru je prisostvoval tudi predsednik Tržaške posojilnice odv. Terpin. Dogovorili so se za konsolidacijo dolgov, na razne načine, za bistveno povečanje postavke, namenjene za kulturo v prihodnjem proračunu deželne uprave in za razčlenjeno reševanje problemov treh ustanov.

V torek se je odbornik za kulturo deželne uprave Barnaba sestel s predsednikom in ravnateljem Slovenskega stalnega gledališča Samso in Košuto. V podrobnostih so izdelali konkretne rešitve za zagotovitev likvidnih sredstev ustanove do 31. decembra letošnjega leta na osnovi predvidenega proračuna. V januarju pričakuje SSG redni prispevek Ministrstva za turizem in prireditve, s katerim je predvidoma krit proračun do februarja.

SSG torej razpolaga s sredstvi do februarja prihodnjega leta, vendar pa je to samo delna in povrh izključno začasna rešitev. Dokončna rešitev je delno v povečanem prispevku Dežele Furlanije - Julijske krajine, predvsem pa v Rimu na ravni rednih prispevkov Ministrstva za turizem in prireditve in posebnega prispevka, ki ga slovenska narodnostna skupnost v Italiji zahteva v okviru globalne zakonske ureditve svojega položaja. Prihodnje mesece so zato potrebni skupni napori tržaških in goriških krajevnih ustanov (ki so zastopane kot polnopravni člani v upravnem svetu SSG), deželne uprave, vseh političnih in sindikalnih sil za dokončno rešitev, ki jo je treba najti že to jesen.

Napovedujejo se Koroški dnevi

V dneh od 13. do 21. oktobra bomo imeli priložnost na Tržaškem, Goriškem, Benečiji in v Kanalski dolini spoznati in si ogledati vrsto predstav, koncertov, okroglih miz, literarnih večerov, z eno besedo kulturne prireditve, pri katerih bodo nastopali Korošci in njihova kulturna društva in pevski zbori.

»Koroške dneve« prirejajo Slovenska prosveta iz Trsta, Zveza slovenske katoliške prosvete v Gorici in Krščanska kulturna zveza iz Celovca. Organizatorji so poskrbeli za zelo razvejan spored, ki bo ponesel sedanje koroško kulturno ustvarjanje v Finžgarjev dom na Opčinah, kjer bo otvoritvena slovesnost, k Sv. Ivanu, v Marjin dom v ulici Risorta, v Peterlinovo dvorano v Ul. Donizetti in še v Mavhinje. Na Goriškem se bodo »Koroški dnevi« začeli 13.10. v Sedejevem domu v Števerjanu z lutkovno igro »Zvezdica zaspanka«, druga srečanja pa bodo v Doberdolu, Štandrežu,

v župnijskem domu »A. Gregorčič«, v Katoliškem domu v Gorici, kjer bo na ogled razstava katoliškega tiska in srečanje celovške in goriške Mohorjeve družbe, medtem ko bo v istih prostorih v četrtek, 18. oktobra, okrogla miza na temo »Narodna manjšina in večinski narod«, v nedeljo, 21., pa bo koncert pevskega zbora »Rož«.

Nekatere koncerte in okroglo mizo o šolstvu na dvojezičnih področjih bodo ponovili v Benečiji, medtem ko bo koncert mešanega pevskega zbora »Rož« iz Št. Jakoba v Rožu tudi v župni cerkvi v Ukvalh.

—o—

Predsednik republike Pertini je 25. t.m. obhajal 88. rojstni dan. Prejel je številna voščila, njegov »velik prijatelj«, papež Janez Pavel II. pa mu je voščil kar po telefonu. Njegov predsedniški mandat se bo končal prihodnje leto v juniju. Že se govori o njegovi ponovni izvolitvi.

Nov zagon delovanju Fantov izpod Grmade

Delovanje Fantov izpod Grmade se v tem letu napoveduje dovolj pestro in bogato. To je v bistvu povzetek seje, ki so jo »fantje« imeli v torek, 18. t.m., v prostorih osnovne šole v Devinu.

Po uvodnih pozdravih predsednika in zborovodje Iva Kralja, ki se je še posebej ustavil ob pomenu mladih sil pri pevskem zboru in kulturnem delovanju sploh, je kratek pregled delovanja v zadnjem letu podal tajnik Marko Tavčar. Pokazalo se je, da je zbor v tem letu imel že 17 nastopov oziroma organiziranih kulturnih ali rekreacijskih pobud. V bistvu pa to tudi izraža cilje, ki si jih zbor zastavlja, se pravi biti prisoten v krajih, kjer deluje ob vsaki priložnosti, tako da je res del živega narodovega tkiva. V tej zvezi je opozoril, kako je tudi prof. Zorko Harej ob podelitvi Černetove nagrade pevskemu zboru poudaril prav to njegovo zvesto prisotnost na koncertih, samostojnih večerih, slovesnostih, pri cerkvenih obredih itd.

Blagajniško poročilo je pokazalo, da bo zbor lahko v tem letu priredil tudi kaj zahtevnejšega, saj mu dosedanja sredstva dovoljujejo, da naredi zahtevnejši načrt prireditvev in pobud.

Med razpravo, ki je sledila, so bila na vrsti vprašanja v zvezi z boljšo razporeditvijo pevskih vaj, kar bi omogočalo temeljitejšo pripravo novih pesmi. To med drugim zahtevajo nekateri že tradicionalni jesenski nastopi, kot sta Cecilijanka in Revija cerkvenih pevskih zborov. Ob teh pa se za to jesen napoveduje še nekaj drugih kulturnih pobud v organizaciji Fantov izpod Grmade. Prvi takšen pomembnejši nastop bo že 30. oktobra v Devinu ob začetku šolskega leta Zavoda združenega sveta, ko bo prisoten tudi predsednik vseh takih zavodov, britanski prestolonaslednik princ Charles. »Fantje« bodo nastopili v mešani zasedbi skupno z Dekliškim zborom Devin.

Zanimiv koncert na Opčinah

V nedeljo, 23. septembra, so se začeli letošnji glasbeni popoldnevi stare in sodobne glasbe, ki jih pod skupnim imenom Repentabor prireja oddelka za staro glasbo pri Glasbeni matici in deželni sedež RAI v Trstu.

Prireditelji so se letos odločili za repertoar, ki skuša v štirih napovedanih koncertih predstaviti smiselno povezavo v glasbenem svetu, med t.i. staro glasbo, pojmom, ki naj bi obsegal glasbo do vključno baroka, in sodobnim glasbenim izražanjem.

Letošnje glasbene popoldneve prirejajo v raznih krajih, ker je repentabska cerkev še vedno zaprta zaradi obnavljanja.

Nedeljski koncert, ki je odprl to zanimivo jesensko glasbeno doživetje, je bil v Prosvetnem domu na Opčinah. Nastopila sta trobilni kvintet Akademije za glasbo iz Ljubljane in Giorgio Cerutti pri tolkalih.

Zanimiva zasedba je privabila v open-

S seje pokrajinskega izvršnega odbora Slovenske skupnosti v Trstu

Pokrajinski izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu je po poletnem premoru imel v sredo, 12. septembra, prvo sejo, ki jo je razumljivo posvetil najbolj aktualnim problemom, med katerimi gre omeniti zlasti vprašanje zaščitnih področij na Krasu v okviru deželnega urbanističnega načrta ter problem javnih napisov, ki ga je konkretno sprožila tržaška občina s postavitvijo zgolj enojezičnih tabel v pretežno slovenskih vaseh na Krasu. Brez dvoma gre za nerazumljivo in obsodbe vredno dejanje, ki mu je botrovala prenatrženost določenih krogov, ki so očitno hoteli izkoristiti počitniški premor za dejanje, ki nikakor ni v skladu s toliko razglašeni načeli enakopravnosti, sožitja in evropskega duha. Izvršni odbor ostro obsoja taka diskriminacijska dejanja, ki kršijo pravice slovenskega prebivalstva.

Zato je slovenska javnost povsem upravičeno reagirala na ta nepremišljeni ukrep, kar med drugim dokazuje soglasna zahteva sosveta Zahodnega Krasa, naj občina popravi svojo napako in postavi table v jeziku obeh narodnosti, ki tu živita. Nabre-

žinska občina pa je upravičeno dala odstraniti tablo, ki jo je tržaška občina v svoji prenatrženosti bila postavila na njenem ozemlju.

Izvršni odbor SSK je v zvezi s tem vprašanjem sklenil storiti skupno s svetovalcem Lokarjem ustrezne korake pri tržaškem županu, da se doseže upoštevanje upravičenih zahtev slovenskega prebivalstva ob spoštovanju sožitja z večinskim narodom.

V zvezi s problematiko prilagoditve občinskih regulacijskih načrtov z deželnim urbanističnim načrtom glede zaščitnih področij, je izvršni odbor SSK sklenil, da se v kratkem skliče komisija za pravnourbanistična vprašanja.

—o—

ODPRTA MEJA PRI BOTAČU

Zamisel dolinske in sežanske občine, da bi nekajkrat letno dovolili prost prehod državne meje pri Botaču, postaja počasi ustaljena tradicija.

Izletniki, ki so si želeli enodnevni izlet po dolini Glinščice in Beke, so lahko to svojo željo uresničili v soboto, 22. septembra, ko je bil od 9. do 18. ure dovoljen prehod

Težave s šolo na Katinari se nadaljujejo

Prostorska stiska na katinarski osnovni šoli še vedno ni bila rešena. Zato na tej šoli še vedno ni pouka. Protestni akciji se je pridružila tudi srednja šola na Katinari. Vrstijo se seje in srečanja, do prave rešitve še ni prišlo, četudi se sedaj napoveduje precej konkretna možnost, da bi premestili nekatere razrede v drugo bližnjo stavbo, oziroma, da bi prišlo do izmenjave nekaterih razredov z italijansko šolo.

Glede na nevzdržno stanje so starši v ponedeljek, 24. t.m., napisali pismo za predsedstvo vlade, prefekta, predsednika deželnega sveta in odbora, pokrajino, tržaškega župana, načelnike skupin KPI, PSI,

KD in SSK v deželnem, pokrajinskem in občinskem svetu in še za krajevna vodstva KPI, PSI, SSK, SKGZ in SSO. V pismu starši osnovne šole »Fran Milčinski« in srednje šole »Sv. Ciril in Metod« na Katinari med drugim opozarjajo na obveznosti, ki jih ima država do slovenskih šol na Katinari, saj sta obe na seznamu, ki je priložen Londonskemu sporazumu in nato potrjen v osemskem sporazumu.

Starši zavračajo vsak poskus ustvarjanja napetosti med krajevnim prebivalstvom ter kaljenje sožitja, da bi s tem prikrili neopravičljive zamude. Novih potreb italijanske šole pa ni mogoče reševati na račun rednega pouka na slovenski šoli.

V pismu starši tudi opozarjajo na vzroke, ki povzročajo sedanje stanje, se pravi intenzivni urbanizacijski val zadnjih let, ki je popolnoma spremenil nekdanjo podobo kraja. Po mnenju staršev je zato nujno, da se zagotovi kontinuiteta »združevalnega šolskega središča na Katinari za slovensko prebivalstvo iz Lonjerja, Katinare, Rocola in Rovt, tako kot predstavlja katinarska cerkev združevalno središče za občestvo slovenskih vernikov omenjenega območja, medtem ko se prosvetna in športna dejavnost za celotno področje odvija v glavnem v Lonjerju«. V nadaljevanju omenjajo še otroški vrtec, ki je v Lonjerju, in dejstvo, da je »šola na Katinari, poimenovana po Franu Milčinskem, med redkimi javnimi šolami, ki se po svetu lahko ponašajo z več kot 100-letno zgodovino, saj je bila ustanovljena leta 1789«.

Pismo se zaključuje s prošnjo, da bi naslovljenci posredovali »na vseh možnih ravneh, da se zagotovi redni in nemoten pouk v sprejemljivih pogojih v vseh treh šolskih središčih katinarskega območja«.

S seje odbora Sveta slovenskih organizacij

Na seji dne 19. septembra se je izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij ukvarjal predvsem s šolsko in kulturno problematiko. Odbor se je seznanil z napredovanjem priprav za »Koroške dneve«, ki bodo od 13. do 21. oktobra v tržaški, goriški in videmski pokrajini. Na šolskem področju je bilo v ospredju vprašanje odprtja slovenske sekcije v goriškem »Tehničnem zavodu za industrijo«, ki se je zavleklo, čeprav obstajajo vsa zagotovila in je zadostno formalnostim. Gre samo za vprašanje dobre volje, saj je ravnateljstvo zavoda I.T.I. že izrazilo pripravljenost, da odpre slovensko paralelko. Slovenski dijaki zdaj hodijo v italijanski razred. Svet Slovenskih organizacij je sklenil, da bo ponovno zahteval, naj se pospeši postopek za nadaljnjo obogatitev slovenske šole. V ta namen bo poslal brzojavke na vsa pristojna mesta. Obenem je obravnaval problem šole na Katinari in izrazil solidarnost staršem, ki se zavzemajo za to, da bi se zagotovili ustrezni pogoji za vzgojo otrok.

LEPA UDELEŽBA VERNIKOV NA LETOŠNJI KVATRNICI

Starodavni romarski praznik Kvaternica, ki ga vsako leto obhajajo na Mirenskem Gradu, je tudi letos potekal v znamenju velikega števila vernikov, ki so kljub slabemu vremenu prihiteli v to Marijino svetišče. Slovesnosti so se pričele že v soboto, 22. t. m. zvečer, ko je bila na vrsti maša, po njej pa procesija s svečkami. Maševal in pridigal je župnik v Biljah Ljubo Marc, na koro pa je prepeval mladinski pevski zbor. V nedeljo dopoldne je slovesno bogoslužje vodil mirenski župnik Mirko Žakelj, pel pa je domači cerkveni pevski zbor, okrepljen s člani mladinskega zbora. Še posebej pomenljiv pa je bil zaključek praznika v popoldanskih urah, ko je maševal in govoril ljubljanski pomožni škof msgr. Jože Kvas. Tudi na tej slovesnosti je s svojim ubranim petjem sodeloval domači cerkveni pevski zbor, do pravega izraza pa je prišlo tudi ljudsko petje, pri katerem je pritegnila vsa prisotna množica. Treba je še dodati, da so bili govori na Mirenskem Gradu v znamenju gesla »Ljudje te potrebujejo«, ki označuje leto duhovnih poklicev, ki ga je Cerkev na Slovenskem začela obhajati na letošnji Mali šmaren.

Na kulturnem področju je odbor Sveta Slovenskih organizacij obravnaval negativne vidike javnega financiranja kulturne dejavnosti slovenskih kulturnih društev na Goriškem. Ugotovil je, da je pomoč neustrezna in za Slovence tudi krivična in je zaradi tega sklenil sprožiti to vprašanje na pristojnih mestih.

Končno je svet Slovenskih organizacij vzel v pretres težak položaj Slovenskega stalnega gledališča in se zavzel za nemoteno delovanje te za slovensko manjšino tako potrebne ustanove, ki je tako zelo povezana s kulturno rastjo in zavzetostjo celotne manjšine, kolikor bolj je sposobna s pluralističnim repertoarjem privabiti v gledališče čimveč pripadnikov naše skupnosti.

—o—

MEMORIAL DR. ANDREJA TAVČARJA

Na nogometnem igrišču v Sovodnjah pri Špetru je bil v soboto, 22. t. m., nogometni turnir, posvečen spominu dr. Andreja Tavčarja, komercialnega ravnatelja podjetja Veplas, ki je tragično umrl letos maja med službenim potovanjem.

Srečala so se moštva podjetij, kot so Iplas iz Kopra, Vetroresina iz Furlanije, Veplas iz Špetra in tržaška Farco. V nekatere ekipe so vključili tudi uslužbence drugih podjetij.

Zmagovalec zanimivega memoriala dr. Andreja Tavčarja je bilo moštvo Iplasa, ki je po izenačenih finalnih tekmah z moštvom Farca zmagalo šele z enajstmetrovkami z rezultatom 3:2.

Novo nogometno igrišče v Podbonescu

Kaj lahko pomeni novo nogometno igrišče v Podbonescu, je bilo razumeti na slovesnosti otvoritve, ki je bila v soboto, 22. t. m. v organizaciji občinske uprave in domačega športnega združenja »Pulfero«. Za ta športni objekt se je 12 let zavzemalo ne samo vaško nogometno društvo, temveč mnogi občani, ki so v tej pobudi videli veliko pridobitev za vso občino.

Na slovesnosti, pri kateri so bili prisotni predsednik deželnega odbora Comelli, deželni odbornik Specogna, predsednik deželne nogometne zveze Meroi in druge o-

Deželni sedež RAI za Furlanijo - Julijsko krajino razpisuje natečaj za izvirne slovenske radijske igre

z namenom, da bi pospešil nadaljnjo rast tovrstne ustvarjalnosti v slovenskih deželnih oddajah Radia Trst A.

Natečaj obsega tri kategorije:

- a) izvirna radijska igra
 - b) izvirna radijska igra za otroke in doraščajočo mladino
 - c) izvirna radijska igra v narečju.
- Natečaja se lahko udeležijo avtorji s stalnim bivališčem v Italiji.
- Predložena dela morajo biti izvirna in neobjavljena, oblikovno morajo ustrezati zahtevam radiofonskega medija.
- Vse izvirne radijske igre naj tematsko posegajo v živo stvarnost današnjega trenutka. Izvirne radijske igre za otroke in doraščajočo mladino pa naj ponazarjajo svet otrokove domišljije.

Določene so naslednje nagrade:

- a) izvirna radijska igra: prva nagrada Lir 600 tisoč, druga nagrada Lir 450.000, tretja nagrada Lir 300.000;
 - b) izvirna radijska igra za otroke in doraščajočo mladino: prva nagrada Lir 400.000, druga nagrada Lir 300.000, tretja nagrada Lir 200.000.
 - c) izvirna radijska igra v narečju: prva nagrada Lir 400.000, druga nagrada Lir 300.000, tretja nagrada Lir 200.000.
- Avtorji morajo poslati svoja dela s priporočeno pošto pošiljko najkasneje do 31. januarja 1985.
- Interesenti lahko dvignejo izvod pravilnika natečaja na Deželnem sedežu RAI — Slovenski sporedi — Ulica Fabio Severo 7 — Trst.

Težave SSG pred pokrajinskim svetom

Slovensko stalno gledališče se pridno pripravlja na bližnjo premiero Linhartovega »Ta veseli dan ali Matiček se ženi«. Težave, ki so se pojavile v gledališču pred začetkom letošnje sezone, pa so še vedno predmet razprav in pogovorov na raznih ravneh. Tako so se v teh dneh zvrstila srečanja med upravo gledališča in nekaterimi strankami, ter izjave strank s tem v zvezi.

O slovenskem gledališču so govorili tudi na seji pokrajinskega sveta, ki je bil v sredo, 26. t. m., ko so vzeli v pretres reso-

lucijo, ki jo je predložila komunistična svetovalska skupina.

O sedanjem položaju našega gledališča pa je na svoji seji razpravljala tudi kulturna komisija Slovenske skupnosti. Na srečanju so z zadovoljstvom vzeli na znanje, da so pristojni uradi že sprejeli potrebne ukrepe za rešitev perečega finančnega stanja, v katerem se nahaja gledališče. Po svojih predstavnikih pa si Slovenska skupnost še naprej prizadeva, da bi se našla dokončna rešitev temu problemu.

sebnosti političnega in športnega življenja v naši deželi, je pred otvoritveno nogometno tekmo med domačim moštvom »Pulfero« in ekipo iz Tolmina spregovoril predsednik športnega združenja »Pulfero« Graziano Crucil, ki je dejal, da pomeni novo nogometno igrišče veliko pridobitev za občino. Problemi, kot so izseljeništvu, alkoholizmu in drugi družbeni pojavi so še vedno prisotni v občini. Nogometno igrišče pa bo s svojo združevalno močjo gotovo pomenilo zdravo dejavnost predvsem za mladino.

Po svečanem odprtju igrišča je bila na vrsti tekma, ki je pokazala precejšnjo izenačenost moštev, saj je bil končni rezultat 1:1. Praznično vzdušje se je nadaljevalo v občinski telovadnici, ko je bil zvečer na vrsti nastop »Nadiških puobov«, ki so imeli precejšnje zasluge pri vztrajnem in dolgoletnem zavzemanju za gradnjo novega igrišča v Podbonescu. Kultura in šport gresta torej v Benečiji skupno pot. Prav res po geslu: »zdrav duh v zdravem telesu«. In dejstvo, da je na nogometnih igriščih v Benečiji slišati veliko benečanščine, nam potrjuje, da je to pravilna pot, ki mladino vključuje v domača društva, ob njih pa strnjeno stojijo tudi navijači, se pravi cele vasi.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka Celovškega zvona

V Trst je pred kratkim prišla četrta številka Celovškega zvona. Revija se tudi tokrat predstavlja kot zanimivo in bogato branje. Že uvodnik glavnega urednika ravnatelja Reginalda Vospernika nam nakaže miselno širino časopisa, ko razmišlja o duhovnem kapitalu, ki smo ga Slovenci naložili vsepovsod po svetu. Zato se tudi sprašuje, če ima smisel katalogizirati, »odmerjati grajo in hvalo«, glede na svetovnonazorska stališča. Rešitev je po njegovem v odprtosti in širini. Tako pravi: »Tvegajmo avanturo svobodnejših pogledov nase, na svet sosedu in na bogati slovenski svet. Bodimo ponosni nanj brez stereotipa, "da, ampak...". Vse kaže,« zaključuje Vospernik, »da nas čaka še naporna pot duhovne metamorfoze«.

Pesmi, ki jih tokrat objavlja Celovski zvon, je napisala pesnica Mili Hrobath, sledi jim zanimivo razmišljanje Franceta Bučarja z naslovom »Mit informacije«. V njem avtor razvija misel o pomenu in vlogi, katera imajo sredstva, ki ljudi informirajo in jih seznanjajo s svetom, v katerem živijo. Jasno je, da dobre vesti ne smejo biti pogojene, ampak morajo predvsem kazati pravo podobo — resnice. To je nujno, kajti brez točnih informacij o stanju in vzročnih povezav je težko iskati rešitve.

Capudrova »Medeja« nam odpira nove, posodobljene poglede na vprašanja, ki jih že tako načena ta dramski lik. Bralec se bo zamislil ob branju prevedenega poglavja iz uspešnice Vittoria Messorijs »Stava na smrt«, ki ga objavljajo pod naslovom »Okostnjak v omari Vzhoda«. Gre za poglavje iz knjige, v kateri avtor razčlenjuje odnos, ki ga imajo na Vzhodu do smrti. Messori je pogledal v omaro izključno na podlagi dejstev in odkril površen odnos do smrti v enovitem svetu marksizma. V naslednji številki Celovškega zvona pa bomo lahko brali, kako Zahod gleda na smrt.

Vsakomur, ki se zanima za usodo slovenstva po svetu, mu posebno zanimivo brati študijo Matjaža Klemenčiča z naslovom »Slovenci v ameriški statistiki v 19. in 20. stoletju«. Vinko Ošlak

Nove knjige v založbi ZTT

Založništvo tržaškega tiska bo predstavilo, v četrtek, 27. t.m., v kleti Ladija Kocjana v Dolini dve novi deli, ki sta izšli pred kratkim.

S knjižnim prvincem se nam predstavlja mladi Milan Bufon, ki je pod naslovom »Rondo« zbral svojo prozo. Bufon piše krajšo prozo, črtice in novele, ki v glavnem izražajo miselnost, kulturni in vrednostni svet dela slovenske mladine na Tržaškem, oziroma v zamejstvu. Nekatera dela je Bufon že objavil v zamejskem in matičnem periodičnem tisku, tako da ga naša javnost vsaj deloma že pozna.

Druga knjiga, ki ima naslov »Igra v matu«, pa je zanimiva, ker gre za skupno objavo pesmi Aceta Mermolje in Marija Čuka. Ob novih dosežkih teh dveh sodobnih zamejskih pesnikov bo zlasti zanimivo brati obširnejša eseja o njunem ustvarjanju. Napisal ju je ljubljanski literarni kritik in esejist Peter Kolšek, ki bo tudi predstavil novo zbirko. Nekaj besed o Milanu Bufonu in njegovi knjigi »Rondo« pa bo spregovorila pisateljica Ivanka Hergold.

je za to številko prispeval »Fantazijsko sliko iz elektrotehnike«, ki ji je dal podnaslov »ali o rušenju sistemov«. V njem opisuje domnevno srečanje med mladim izumiteljem Nikolo Teslo in že slavnim Thomasom Alvo Edisonom. Tesla skuša med pogovorom dokazati Edisonu, da je njegov sistem že zastarel. Edison pa ne sprejme kritike, ker pravi, da je njegov sistem najboljši. Tesla seveda odide razočaran, a prepričan, kot pravi Ošlak, da so »sistemi najzanesljivejši pogrebci svojih slepih braniteljev«.

Sledi nekaj odlomkov iz »Misli« pisateljice Simone Weil; zanimiv je dnevnik Alojza Rebula iz leta 1965 in še predstavitev akademskega slikarja patra Gabriela Humeka, ki živi in dela v Stični. V reviji sta tudi dve lepi barvani reprodukciji njegovih del.

Dragoceno obogatitev pomeni branje intervjuja Sergija Pahorja in Alojza Rebula s tržaškim škofom Lorenzom Bellomijem. 400-letnice izdaje svetega pisma v slovenščini se spominjata dva zapisa. Članek, ki prihaja iz Chicaga govori, kako so se »štiristoletnice protestantske reformacije pri južnih Slovanih« spomnili pri Združenju za slovenske študije na univerzi Columbia v New Yorku. Reprodukcijske nekatere protestantskih tekstov, ki so nam prinesli slovensko tiskano besedo, pa so drugi spomin na to obletnico.

Celovski zvon seveda ni mogel mimo osebne jubileja svojega urednika za Trst, profesorja in pisatelja Alojza Rebule. Ob njegovi šestdesetletnici sta se ga spomnila Andrej Capuder v članku »Neznano drevo Alojza Rebule« in profesorica ter prevajalka Diomira Fabjan Bajc, ki je svojemu članku dala naslov »Med vero in misterijem«.

V zadnji številki Celovškega zvona lahko bomo še nekaj priložnostnih zapiskov o raznih kulturnih dogodkih v slovenskem prostoru. Ob teh pa tudi nekaj krajših zapisov in pisem.

M. T.

—o—

VATIKAN ODLOČNO ZA OBNOVO DIALOGA

Vatikanska javna občila so se te dni zavzela za obnovo dialoga med Vzhodom in Zahodom in za ureditev glavnih odprtih vprašanj, zlasti pa še problemov najrevnejših držav in pomiritve v Srednji Ameriki. Teden, ki je v teku, označujejo v Vatikanu za »teden upanja«, češ da prihaja v njem do vrste pomembnih mednarodnih srečanj. Gre za Reaganov in Shultzev sestanek z Gromikom, za redno zasedanje Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke, za sestanek zunanjih ministrov industrijsko najrazvitejših držav Zahoda ter zunanjih ministrov Evropske gospodarske skupnosti in njihovih kolegov »contadorske skupine« in petih srednje-ameriških držav.

Risbe in akvareli Vladimira Hmeljaka

V soboto, 22. t.m., so v stavbi Krajevne skupnosti v Šempetru pri Gorici odprli razstavo risb in akvarelov Vladimira Hmeljaka. Slikar je pravzaprav nestor likovnih ustvarjalcev na Goriškem, saj je pred kratkim dopolnil 75 let starosti. Ta jubilej nam daje priložnost, da se vsaj na kratko ozremo na njegovo življenjsko pot.

Rodil se je 15. septembra 1909 v Biljah in je že kot otrok okusil grozote vojne, saj je moral z domačimi v begunstvo v Ljubljano. Tam je začel obiskovati osnovno šolo, jo nadaljeval v Šempetru, v Gorici pa se je vpisal na učiteljsko in maturiral leta 1929. Poučeval je v Lokavcu in Batoh, a so ga leta 1933 odslovili, češ da vzgaja mladino v protidržavnem duhu. Brezposeln je bil kar do leta 1939, ko se je zaposlil v Podbeli, od leta 1943 do 1945 pa je bil pri partizanih. Od 1945 do 1947 je poučeval na slovenski strokovni šoli v Gorici, nato do 1950 na gimnaziji v Šempetru, do upokojitve leta 1967 pa na tamkajšnji osnovni šoli.

Vladimir Hmeljak žal ni imel možnosti, da bi svoje slikarsko znanje izpopolnil tudi na akademiji, vendar mu je bilo slikarstvo poleg poučevanja v šoli in nekaterih drugih kulturnih dejavnosti, zlasti režiserstva, vedno najpomembnejše opravilo v prostem času. V slikarskem opusu ostaja zvest realističnemu izhodišču in upodablja predvsem motive iz domačih krajev, včasih tudi portrete. Hmeljak se ukvarja z oljem, akvarelom, pastelom, risbo in grafiko, poskusil pa se je tudi v kiparstvu, kjer je ustvaril več posrečenih portretov. Sodeloval je na številnih razstavah doma in v tujini, večkrat pa je razstavljal tudi samostojno.

Tokrat je na ogled manjši izbor risb in akvarelov, ki pa ni slučajen. Ta dela so nastajala od

leta 1957 do najnovejšega časa, tematsko pa so to krajine in vedute primorskih krajev, ki se v svoji raznolikosti nizajo vse od tistih pod Triglavom na severu do kamnitega Krasa na jugu. Srečujemo se z veličino naše prelepe gorske doline - Trente, s skladnostjo stare breginjske arhitekture, ponosno hribovsko domačijo, značilno vipavsko oz. kraško »kolono«. Sodobne bivalne potrebe in tudi naravne katastrofe, kot je bil potres leta 1976, so povzročile, da je velik del te naše kulturne dediščine žal bil uničen, tako da postajajo Hmeljakove upodobitve v marsikaterem primeru edini dokument sedaj že »bivšega« spomenika. Namen te razstave je zato tudi to, da hoče opozoriti javnost in še posebej strokovne dejavnike, naj storijo vse, da bi ohranili vsaj delček tega nacionalnega bogastva.

Tudi za risbe in akvarele, prikazane na tej razstavi, je značilno, da ostajajo zvesti slikarjevi realistični usmeritvi, ki se namenoma izogiba sodobnejši stilizaciji, pomembna je predvsem vernost izbranemu motivu. Hmeljak pa dokazuje, da zna približati tudi določen razpoloženjski poudarek, kar je opazno zlasti pri nekaterih akvarelih. Solidno tehnično znanje in tudi širši slojem razumljiv likovni jezik, vse to je vzrok priljubljenosti njegovih del v tistem delu javnosti, ki se v svojem likovnem okusu in dojemanju navdušuje za nekoliko idilično, preprosto podeželsko krajino oz. veduto. To dejstvo je glede na današnjo stvarnost, značilno po visoki stopnji razvoja industrije, tehnologije, znanosti in tudi oblik umetnostnega izražanja, morda protislovno in nenavadno. A zdi se, da se tudi v tem pojavu podzavestno skriva želja po iskanju lastnih korenin.

M. V.

ZUNANJE-TRGOVINSKI KONZORCIJI TREH BENEČIJ

Pri Tržaški trgovinski zbornici so se pred dnevi sestali predstavniki zunanjetrговinskih konzorcijev iz Treh Benečij. Strokovnemu posvetu je sledila tiskovna konferenca.

Furlanijo-Juljsko krajino so zastopali naslednji konzorciji: Friulgiulia, Izvozniki CEIF, Furlanski uvozniki, Konzorcij za kvalitetna furlanska vina ter Pordenone Export. Z Beneškega so bili navzoči Vicenza Export, Verona Export, Venezia vetro, Venezia moda, Rovigo Export in Obrtniški konzorcij iz Padove. Tridentinsko-Južno Tirolsko so zastopali Trentino Export, CO.VE.BEST. ter Indexport iz Bocna.

Konzorciji po svojem ustroju združujejo mala in srednja podjetja, ki poedino težko prodirajo na tuja tržišča. Vsi konzorciji so vključeni v Federexport, ki je povezana z Industrijsko zvezo ali Confindustrio.

Konzorciji Treh Benečij so pričeli tesneje sodelovati pred dvema letoma. Doslej so bili širši posveti v Rovigu, Bellunu in Bocnu ter zdaj v Trstu.

Predstavniki konzorcija Friulgiulia Gepi je pojasnil, da tuji uvozniki povprašujejo v Furlaniji-Juljski krajini za širšo vrsto in večje količine blaga, katerega lahko naša dežela nudi. Zaradi tega je na dlani koristnost povezav s sosednjimi deželami, kot sta Beneško ter Tridentinsko-Južna Tirolska. Konzorciji proučujejo proizvodnjo stvarnost Treh Benečij ter vzporejajo svoje izvozne programe. Cilj je operativni načrt za skupni izvoz.

Kljub temu je sodelovanje šele nekako v prvi fazi ter za Tri Benečije ni enotnega vodstva, ki bi skrbelo za sektorske povezave, za odhod skupnih delegacij v tujino ter za skupne nastope na tretjih tržiščih.

Na tiskovni konferenci so govorili tudi o vlogi dolarja v mednarodni trgovini in pri cenah surovine, na primer petroleja, nadalje o položaju dežel v razvoju

Slabo vreme - ogrožena trgateg

Med letošnjim poletjem so napovedovali lepo jesen. Toda s koledarsko jesenjo se je močno poslabšalo tudi vreme. Že nedeljsko jutro ni napovedovalo nič drugega, toda popoldne je močan južni veter prignal težke oblake. Silovit dež in močan veter pa sta trajala vse nedeljsko popoldne in pozno v noč.

Vreme, kot ga naši ljudje že desetletja ne pomnijo, je povzročilo precej škode, še posebej ob morju, kjer so visoki valovi ovirali promet po nabrežju, visoka plima pa je povzročila precejšnje skrbi. Precej škode je morje naredilo posebno v Barkovljah, kjer je sila morja dvignila cementno ploščo v tamkajšnjem kopališču. Veter in morje sta povzročila veliko škodo v pristaniščih. Pretrgalo je naveze nekaterih čolnov, sila morja pa je povzročila, da so se nekateri tudi potopili. V Trstu se je tako potopil star trajekt, ki je bil zasidran v starem pristanišču in ki je nekaj časa bil namenjen

restavraciji »Myoltmer«. Visoki valovi so povzročili precejšnje težave tudi preko-oceanski ladji »Sea Princess«, ki se je šele po petih urah lahko zasidrala ob Pomorski postaji. S 700 potniki je priplula v Trst s Krka, a zaradi slabega vremena ni mogla v pristanišče.

Močni sunki južnega vetra so povzročili veliko škode tudi v vinogradih. Na tleh je bilo zjutraj veliko grozdja, ki ga je veter poklatil z latnikov in brajd. Mokro in hladno vreme povzroča velike skrbi vsem našim kmetovalcem in vinogradnikom. Letina se letos obeta precej slaba, saj grozdje ni zrelo in ima še malo sladkorja v sebi. Poleg tega pa grozi gniloba, posebno zgodnjim sortam, ki se že začena pojavljati posebno na tokajcu. Lepo ponedeljkovo jutro je nekoliko razveselilo naše kmetovalce, saj so začeli upati, da se bo vreme končno ustalilo. Pod večer pa je od morja čez

dalje na 8. strani ■

Prireditve na Tržaškem velesejmu

Uprava Tržaškega velesejma s predsednikom Toresello in glavnim tajnikom Tamarom na čelu vedno bolj dokazuje svojo aktivnost. To potrjujejo dve novi manifestaciji, ki sta pravkar na sporedu. Gre za razstavo o morju (od 25. do 30. septembra) in za jesenski tržaški velesejem, ki bo od 6. do 14. oktobra.

Na razstavi o morju obravnavajo dva sektorja: zaščito morja ter izkoriščanje morskega bogastva, zlasti petroleja. Obe vprašanji sta velikega gospodarskega pomena tako za Trst kot za celotno Furlanijo-Juljsko krajino. Na sporedu so tudi vprašanja, ki se tičejo ladjedelništva ter pomorske motoristike.

Do 28. septembra je razstava o morju odprta za gospodarske operaterje in za šol-

ske zavode ter bodo šolarjem prikazovali filme o morju. Za splošno občinstvo bo manifestacija odprta 29. in 30. septembra.

Jesenski velesejem od 6. do 14. oktobra bo imel zelo bogat spored. Poseben salon bo posvečen industrijski proizvodnji, servisom in turizmu ljudi tako imenovane tretje starosti, to je od 50. leta dalje. Ta salon bo prvič v Italiji ter bodo predavanja in okrogle mize vsak dan v kongresni dvorani na velesejmu od 6. do 13. oktobra.

Druga važna razstava bo prvi salon o znanstvenih raziskavah in informatiki. 10. oktobra bo italijanska radiotelevizija predstavila svoj program za leto 1985.

Nadaljnje razstave bodo posvečene pisalniškim strojem in opremi, fotokinooptiki, modi ter videoigram.

Prof. inž. dr. VOJMIR BRATINA

Primer Slovenca, ki je postal svetovno znan in priznan znanstvenik

III.

Objavljamo tretje in zadnje nadaljevanje pogovora, ki ga je imel odvetnik dr. Mitja Bitežnik slovenskim znanstvenikom v Kanadi.

(Ured.)

Kot se zdi, si še vedno zelo aktiven

Zelo točno. Letos, pomladi, bi moral v Evropo. Pa sem sprejel referat na konferenci specialistov v juniju v Ottawi. To je bil »invited« (zahtevan) referat, dovolj velika čast. Odložil sem Evropo na jesen, pa so mi na univerzi ponudili že omenjeni »graduate course« v lomni mehaniki, nisem mogel odkloniti. Evropa je šla »po vodi« za letos! V Detroitu imam v septembru referat

na velikem metalurškem kongresu. Pripravljam referat za tkim. Sedmo mednarodno konferenco o trdnosti kovin in zlitin v Montrealu. Konferenca bo šele avgusta 1985, toda to je trdo delo in čas hitro teče. In konec tega leta je treba tudi odposlati povzetek referata za mednarodno konferenco v Beijing (Peking), ki bo razpravljala o nizko legiranih jeklih visoke trdnosti, katere prav mi intenzivno študiramo. Na Kitajskem nisem še nikoli bil in je to nemara lepa priložnost. V Boulder, Colorado, bo na univerzi v Colorado velika konferenca o aplikacijah lomne mehanike. Drugo leto v juniju. Toda osnutek referata je treba poslati že te dni. Konkurenca je vedno zelo huda. Ampak, Colorado, gore, gore, do smrti bi se kesal, če mi ta konferenca »uide«. Seveda,

potem so predavanja, redno delo s študenti, udeležba pri raznih izpitnih komisijah za magistrir in doktorate. Disertacije so danes obsežne, in, če študent porabi pet let za tako delo, bo tudi profesorju potreben vsaj en teden koncentriranega študija, da disertacijo pravično oceni. V Evropi sta to jesen dve veliki konferenci, obe mednarodni, ena o titaniju v Münchnu, druga v Birminghamu o utrujenosti (ciklična obremenitev) kovin. Na obeh bi mogli sodelovati, ker delamo na teh področjih, toda, kar je preveč, je preveč!

Ali pri vsem tem delu dobiš čas za še kaj drugega, kulturo, razvedrilo?

Gore, seveda gore. Kaj bo »Gorjan« brez gora! Le priložnosti je malo, gore so daleč, na zapadu Kanade, ali pa v Evropi. Ko sem zapuščal ORF, so mi dali v spomin cepin. Je avstrijski, »Lhotse«, prav iste vrste, kot so ga uporabljali Slovenci pri vzponu na Everest. To se točno vidi na fotografijah v znani, zelo reprezentativni knjigi »Na vrh sveta«. Na žalost, še nikoli ga nisem rabil. Le parkrat sem z njim pozimi razkopal led okoli hiše, da bi voda odtekala. Temu se tu reče »supreme irony« (višek ironije).

Zbiram, res samo zbiram, knjige. Leposlovne, predvsem slovenske. In umetniške. Se skoro specializiram na knjige o ikonah. Se danes mi je žal, da na Reki, ko smo se vračali iz Opatije z

VREDNOTE MLADIH

Tematsko urejanje revije, kot je »Cerkev v sedanjem svetu«, pomeni za uredništvo in sodelavce sicer zahtevno, a prijetno dolžnost, da se o temi res izpišejo in o njej povedo vse, kar se na revijalni ravni lahko pove. Tokrat je Rafko Valenčič, ki je uredil številko, zbiral gradivo o vrednotah mladih. Zdi se nam zelo zanimiva in aktualna tema, ki nam razjasnjuje nekatera družbena vprašanja sodobne družbe.

V uvodniku »Mladi in svet vrednot« nas Valenčič opozarja na dejstvo, da »vrednot ni mogoče ločiti od njihovega subjekta, človeka, ki je sam vrednota in so v njem osredotočene vse druge vrednote stvarstva.« V nadaljevanju skuša analizirati razloge za sodobno krizo vrednot, ki se seveda odseva tudi na drugih področjih človeškega življenja in družbe sploh. Jasno pa je, da skuša človek vedno osmišljati svoje življenje, tako tudi mladi, »čeprav na svoj način«, pravi pisec. Članek zaključuje s trditvijo, da je »vsaka vrednota osebna vrednota ali je sploh ni.« Vrednote pa ni mogoče prenesti na druge, »ne da bi tudi sami ob tem duhovno rasli in se bogatili.«

Sledi članek Ivana Rojnika, ki skuša analizirati »Moč in nemoč kateheze mladih«. V članku skuša opozoriti na tiste vrednote, ki jih mladim lahko nudi kateheza, se pravi poklicani, ki se z njo ukvarjajo. Opozarja na zgled in na cilje, ki so: razvijanje prijateljstva, srečanje z ljudmi, posluš in razumevanje za človeka v stiski in miloljubno življenje. Največja težava pri verski

vzgoji mladih pa je po Rojnikovem mnenju vzgoja občutka cerkvenosti, se pravi izkustva Cerkve.

O globokih premikih v svetu vrednot na Slovenskem piše Jože Kurinčič. Prodorna analiza dobi tudi svoj razvoj v smeri kaj storiti, ko pravi: »Kako osmišljati, ovrednotiti življenje? Zdi se mi pomembno naslednje:

— da si mlad človek izoblikuje čimbolj izčrpano vedenje o preteklosti naše kulture in civilizacije;

— da si na podlagi tega poznavanja zgradi svetovni nazor, sistem vrednot.

Za osvojitve določenega vrednostnega sistema je torej silno pomembno vedenje — izobrazba in volja, da po spoznanih vrednotah živimo. To voljo pa dobi mlad človek predvsem ob zgledu. Skratka, za oblikovanje vrednostnega sistema v mladem človeku se mi zdita najpomembnejša izobrazba in zgled.

Velik pomen je posvečen tudi vzgoji za samostojnost. Tak človek ima »izbrušen odnos do bližnjih. Nikomur ni v nadlego in se ne naslanja na druge. Sam prevzema odgovornost za svoja dejanja in ni suženj svoje okolice in svojega časa. Govori tako, kot misli. Po svojih močeh si prizadeva, da ne bi živel v senci ali se skrival za drugimi. Ima izostren čut za delo v skupnosti.«

Težave pri vzgoji otrok skušata opisati Janja in Borut Lajevce, o »Odnosih in napetostih med generacijami« pa piše Pavle Kogoj. Svoj članek začne z orisom revolucionarne in konservativne značajske poteze v ljudeh. Nemir mladih nedvomno nosi v sebi pozitivnost, ki je premalo prisotna v družbi. Starejša generacija pa naredi premalo, da bi te sile pozitivno usmerjala. Seveda je med drugimi članki važno mesto namenjeno prispevku, ki obravnava vprašanje »Pripadnosti Cerkvi kot vrednota in problem«. O tem piše Janez Gril. Posebno zanimivo pa je, kaj so o svojem gledanju na svet vrednot napisali mladi sami. Pod naslovom »Pred življenjem« in »Kaj bi radi povedali svojim vzgojiteljem« sta se razpisali Studentska skupina, Sv. Peter iz Ljubljane in Mladinska skupina iz Dolenjega Logatca.

REFORMA OSNOVNE ŠOLE V ITALIJI

Vsodržavni svet za javno šolstvo je z večino glasov odobril predloge o reformi osnovne šole, ki jih je v treh letih sestavila posebna komisija pod vodstvom podtajnika v ministrstvu za šolstvo Fassina. Zda bo prejela osnutek ministrice Falcucci, ki se lahko posluži odloka za uveljavitev novih predlogov.

Glavne novosti so naslednje: podaljšanje tedenskega urnika na osnovnih šolah od 24 na 30 ur, ukinitve enotnega pouka pod vodstvom enega samega učitelja ali učiteljice z uvedbo treh ali več predmetnih učiteljev, uvedba pouka tujega jezika, in pa poudarek znanstvenemu in ne le psihološko-pedagoškemu načinu poučevanja.

LEOPOLDO ELIA POTRJEJEN

Za predsednika ustavnega sodišča je bil ponovno izvoljen Leopoldo Elia. To je že drugič, da je bila na tem mestu potrjena ista oseba. Prvič se je to pripetilo predsedniku Ambrosiniju, ki je bil na tem mestu od leta 1962 do leta 1967. Novi mandat, ki so ga ustavni sodniki zaupali Leopoldu Elia, pa ne bo trajal tri leta, marveč samo osem mesecev. Elia je bil namreč izvoljen leta 1976 in lahko po ustavi ostane član ustavnega sodišča največ devet let, ki se bodo iztekla spomladi prihodnjega leta.

—O—

V torek, 25. t.m., so ameriške oblasti izročile Italiji bivšega finančnika in bančnika Micheleja Sindono. Italijansko sodstvo že več let zahteva njegovo izročitev, ker ga obtožuje namernega stečaja in zlasti sodelovanja pri umoru milanskega sodnika Ambrosolija. Ta je vodil preiskavo o stečaju Sindonine banke. Zaradi stečaja so Sindono zaprli in obsodili tudi v Združenih državah.

Njegovo izročitev je omogočila ratifikacija ustreznega sporazuma med ZDA in Italijo. Sindono so vtaknili v rimsko ječo.

SLABO VREME — OGROŽENA TRGATEV

■ nadaljevanje s 7. strani

Kras šel drugi val slabega vremena. Med hudim nalivom je bila tokrat pomešana tudi toča, ki je še poslabšala stanje v vinogradih. Med našimi vinogradniki je zato zadnje čase slišati glas, da bi mogoče bilo primerno pri pristojnih oblasteh prositi za pomoč pri nakupu kvalitetnega mošta, da bi tako popravili domačo trgatvev.

neke medicinske konference, enostavno nisem ugnel kupiti nekakega pregleda makedonskih ikon, in avtor, profesor Svetozar Radojčić!

Zbiram tudi plošče. Tu v Toronto se dobe naravnost čudovite plošče s klasično glasbo. Specializiram se na slovanske opere. Več jih je že, kot jih omenja Smiljan Samec v svoji knjigi: »Operne zgodbe«. Pred kratkim je bila pri nas na obisku velika umetnica, dobro znana bivša primadona ljubljanske Opere, ga. Vilma Bukovec, ki je dobila letos izredno visoko republiško odlikovanje, »Zlato liro«. Če kaj, to pa je direkten stik z opero! Avtografičala nam je tudi vse tri opere, v katerih nastopa, in ki se dobe oz. so se dobile tu. Med drugim seveda Foersterjevo: »Gorenjski slavček«. Kot mi je znano, so v arhivih Ljubljanske opere magnetofonski trakovi z večjim repertoarjem, toda, na žalost, niso dostopni širši publiki. Specializiram se tudi na baletno glasbo. Če kake plošče z baletno glasbo ne najdete pri nas, je verjetno nima nihče daleč naokoli. Še celo »Lectovo srce« (Baranović) in »Vrag na vasi« (Lhotka) dobite.

Seveda, likovna umetnost, kaj bi brez nje! Karkoli naju z ženo pot popelje v Ljubljano, se vedno oglašiva pri mojem nekdanjem profesorju risanja, umetniku Božidarju Jakcu. Kot znano, je bil profesor Jakac na obisku v ZDA že pred zadnjo vojno, in to za dalj časa, tako da mu je

severo-ameriški kontinent zelo dobro poznan. Svoje potovanje in doživljanje je opisal in ilustriral v dveh izredno zanimivih in poučnih knjigah: »Odmevi rdeče zemlje«, Jakac-Jarc, 1932. Vedno si Jakčevi vzamejo čas za naju, kljub neprestani zaposlenosti. Lepa zbirka njegovih umetnin se nahaja pri nas, in seveda vrsta knjig in katalogov raznih razstav, večina vse avtografičala! V Kostanjevici na Dolenjskem je ogromna umetniška galerija, kjer je stalna razstava Jakčevih del. Imela sva z ženo izredno srečo, da je bil najin mentor na tej razstavi umetnik sam! Kaj več si morete še želeli!

Tudi z akademskim slikarjem, profesorjem Miho Malešem, smo dobri znanci, vse po srečnem naključju. Gledano skozi prizmo našega »business-like« (v poslovnost usmerjenega) kontinenta, je posebno zanimivo, da Maleš ni samo priznan umetnik, ampak tudi odličen organizator. Le tako se da razložiti vrsta knjig, umetniških knjig seveda, ki so izšle po njegovih prizadevanjih, ki jih tudi danes človek vzame z občudovanjem in ponosom v roke. Če se prav hudo ne motim, spada sem tudi monumentalni: »Slovenski lesorez«. Vsaj naslov Bibliofilske založbe, ki ga je izdala, je nekdanji umetnikov naslov. Sedaj ima stalno razstavo v Kamniku, prvič odprta za 750-letnico Kamnika. In zopet sva imela z ženo srečo, da naju je po svoji razstavi vodil Mi-

ha Maleš sam! Naša hiša je lepo založena z njegovimi umetninami, pa tudi Maleševih knjig ne manjka, starejših in novejših.

Da ostanem pri starejši generaciji umetnikov — tudi bi se reklo: »I don't dig the new art!« (mi ni do moderne umetnosti) — je tu še akademski kipar Francé Gorše. Ko je imel umetnik še svoj atelje v New Yorku, se je večkrat oglašil pri nas v Torontu. Pa tudi sam sem bil parkrat pri njem, ko me je že kaka konferenca zanesla v New York ali kje tam okoli. In sem seveda vsakokrat prinesel kako plastiko s seboj — umetninam se ni mogoče upreti — tako, da je sedaj kar lepa zbirka Gorševih del pri nas, in to v raznih tehnikah, edino do bron se še nisem povzpeli, in to poklicni metalurg! Odkar je na Korškem, je seveda precej težje, dobesedno, kipi niso slike, ki se lahko lepo zlože v kovček.

Kakor mi je pri srcu stil Toneta Kralja — ki je, sicer doma na Dolenjskem, čuda umetnin ustvaril na Goriškem in Tržaškem — samo eno njegovo olje je pri nas, to je Madona z Jezuškom, narejena po naročilu. Moja mama, od tega je že veliko let, je umetniku strogo naročila, da mora biti Jezušček dostojno oblečen, ne pa nag, ker smo v Sloveniji, ne v kakem renesančnem Rimu!

(Konec)